

**RADA
EVROPSKÉ UNIE**

**Brusel, 4. prosince 2003 (15.04)
(OR. en)**

15634/03

**COHOM 47
PESC 762
CIVCOM 201
COSDP 731**

POZNÁMKA

Odesílatel:	Politický a bezpečnostní výbor (PBV)
Příjemce:	Coreper/Rada
Předmět:	Obecné zásady Evropské unie týkající se dětí a ozbrojených konfliktů

1. At its meeting on 4 December, the Political and Security Committee (PSC) agreed on the text of “EU Guidelines on Children and Armed Conflict”, prepared by the Council Working Party on Human Rights (COHOM). PSC also took note of the advice on these guidelines prepared by the Committee on Civilian aspects of Crisis Management (CIVCOM) and the Military Committee (EUMC).
2. Coreper is invited to:
 - examine the EU Guidelines on Children and Armed Conflict as set out in Annex at its meeting on 4 December 2003,
 - recommend that the Council approves these Guidelines as an A-item at its meeting on 8/9 December 2003.

OBECNÉ ZÁSADY EVROPSKÉ UNIE TÝKAJÍCÍ SE DĚTÍ A OZBROJENÝCH KONFLIKTŮ

I. DĚTI A OZBROJENÉ KONFLIKTY

1. Odhaduje se, že jen v posledním desetiletí si ozbrojené konflikty vyžádaly životy více než dvou miliónů dětí a že dalších šest miliónů dětí při nich bylo zmrzačeno. Následkem konfliktů přicházejí děti o rodiče, opatrovníky, základní sociální služby, zdravotní péči a vzdělání. Přibližně 20 milionů dětí je vysídleno nebo má statut uprchlíků, další děti jsou drženy jako rukojmí, uneseny nebo jsou předmětem obchodování. Systémy registrace narození a soudů pro mladistvé se hroučí. Odhaduje se, že v každém daném okamžiku je do konfliktů zapojeno nejméně 300 000 dětských vojáků.
2. Po ukončení konfliktu mají děti zvláštní krátkodobé a dlouhodobé potřeby, jako je pátrání po rodinných příslušnících, znovunabytí rovnováhy a sociální znovuzачlenění, programy psychosociální rehabilitace, účast na programech odzbrojení, demobilizace a znovuzачlenění, jakož i v rámci přechodného soudnictví.
3. V mnoha případech přetrvává atmosféra beztrestnosti pachatelů trestných činů na dětech, přestože jsou takové činy zakázány mezinárodním humanitárním právem a Římským statutem Mezinárodního trestního soudu.
4. Úmluva o právech dítěte (CRC) byla ratifikována téměř všemi zeměmi světa, ale zdaleka ne každá ji uplatňuje. Zejména v případě ozbrojených konfliktů děti neúměrně strádají, a to různými způsoby a s dlouhotrvajícími následky. Dopad ozbrojeného konfliktu na budoucí generace může být zárodkem jeho pokračování nebo nového vzplanutí. Na řešení této situace se zaměřil Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů.

II. CÍL

5. Prosazování a ochrana práv dítěte je prioritou politiky EU v oblasti lidských práv. Evropská unie přikládá rozhodující význam řešení otázky dětí a ozbrojených konfliktů, neboť děti vytvářejí budoucnost; děti mají navíc práva stanovená v Úmluvě o právech dítěte (CRC), jejím opčním protokolu a dalších mezinárodních a regionálních nástrojích v oblasti lidských práv. Evropská unie se snaží zvýšit povědomí o těchto otázkách tím, že zdůrazňuje činnost EU v této oblasti jak v rámci EU, tak i vůči třetím stranám.
6. Evropská unie se zavazuje, že se bude účinným a komplexním způsobem zabývat krátkodobým, střednědobým a dlouhodobým dopadem ozbrojených konfliktů na děti, přičemž využije rozmanitých nástrojů, jež má k dispozici, a naváže na minulou i současnou činnost (přehled opatření EU v příloze I). Cílem EU je působit na třetí země a nestátní subjekty, aby uplatňovaly mezinárodní normy a standardy v oblasti lidských práv a humanitární právo, jakož i regionální a mezinárodní právní nástroje v oblasti lidských práv (viz příloha II), aby přijaly účinná opatření na ochranu dětí před důsledky ozbrojených konfliktů a skoncovaly s používáním dětí v armádách a ozbrojených skupinách a s beztrestností.

III. ZÁSADY

7. Evropská unie je založena na zásadách svobody, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a na zásadách právního státu. Tyto zásady jsou společné všem členským státům. Dodržování lidských práv patří k hlavním cílům společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie (SZBP), která zahrnuje evropskou bezpečnostní a obrannou politiku (EBOP). Dodržování lidských práv je rovněž součástí politik Společenství v oblasti obchodu, rozvojové spolupráce a humanitární pomoci.
8. Prosazování a ochrana práv všech dětí je pro Evropskou unii a její členské státy prioritní záležitostí. Ve snaze zajistit ochranu dětí postižených ozbrojenými konflikty se Evropská unie řídí příslušnými mezinárodními a regionálními normami a standardy v oblasti lidských práv a humanitárního práva, mimo jiné i těmi, které jsou uvedeny v příloze II.

9. Evropská unie podporuje práci všech příslušných činitelů, zejména generálního tajemníka OSN, zvláštního zástupce generálního tajemníka OSN pro otázky dětí v ozbrojených konfliktech, Dětského fondu OSN (UNICEF), Rozvojového fondu OSN pro ženy (UNIFEM), Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR), Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Rozvojového programu OSN (UNDP), Výboru pro práva dítěte, Výboru pro lidská práva, Rady Evropy, Úřadu OBSE pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), jakož i zvláštních mechanismů OSN a ostatních příslušných subjektů, například Mezinárodního výboru Červeného kříže, mezinárodní sítě pro lidskou bezpečnost (Human Security Network) a organizací občanské společnosti. Evropská unie bude aktivně podporovat jejich práci a spolupracovat s nimi, aby bylo zajištěno posílení a účinné provádění stávajících mezinárodních záruk práv dítěte.

IV. OBECNÉ ZÁSADY

Základem pro určení situací vyžadujících činnost EU je pravidelné sledování, podávání zpráv a hodnocení. Pokud jde o operace pro řešení krizí vedené Evropskou unií, bude se rozhodovat případ od případu, přičemž se přihlédne k případnému mandátu pro zvláštní opatření a k prostředkům a kapacitám, které má k dispozici.

A. Sledování a podávání zpráv

10. Vedoucí misí EU, vedoucí misí civilních operací, velitelé vojenských sil EU (prostřednictvím linie velení), jakož i zvláštní zástupci EU zahrnou do svých pravidelných i zvláštních zpráv analýzu účinků konfliktu nebo hrozícího konfliktu na děti. Tyto zprávy by se měly zabývat zejména násilím na dětech a jejich zneužíváním, povoláváním dětí a jejich používáním v armádách a ozbrojených skupinách, zabíjením a mrzačením dětí, útoky na školy a nemocnice, zamezením přístupu k humanitární pomoci, sexuální násilím a násilím na základě pohlaví dítěte, únosy dětí a opatřeními k nápravě, která byla v daném případě stranami přijata. Do svých pravidelných zpráv zahrnou popřípadě i hodnocení účinku opatření EU a jejich vlivu na děti v případě konfliktu. Dalším důležitým zdrojem informací pro příslušné pracovní skupiny mohou být poznatky vyvozené z operací EU pro řešení krizí, pokud se nejedná o utajované skutečnosti.

11. Komise bude upozorňovat Radu a členské státy na příslušné zprávy v této oblasti a bude-li to vhodné nebo potřebné, poskytne další informace o projektech financovaných Společenstvím, které jsou zaměřeny na děti a ozbrojené konflikty a na obnovu po ukončení konfliktů. Členské státy k tomuto přehledu přispějí poskytnutím informací o dvoustranných projektech v této oblasti.

B. Hodnocení a doporučená opatření

12. Pracovní skupina Rady pro lidská práva (COHOM) bude v úzké spolupráci s dalšími příslušnými pracovními skupinami na základě výše uvedených zpráv a dalších souvisejících informací - například zpráv a doporučení generálního tajemníka OSN (včetně seznamu stran ozbrojeného konfliktu povolávajících a používajících děti, připojeného k výroční zprávě pro Radu bezpečnosti OSN o dětech a ozbrojených konfliktech), zvláštního zástupce generálního tajemníka OSN pro otázky dětí v ozbrojených konfliktech, Dětského fondu OSN (UNICEF), zvláštních mechanismů OSN a subjektů smluv o lidských právech, jakož i nevládních organizací - pravidelně určovat situace vyžadující opatření EU, zejména v případě znepokojivých situací, které vyžadují okamžitou pozornost, a vydávat příslušným místům (Politický a bezpečnostní výbor/Výbor stálých zástupců/Rada) doporučení k takovýmto opatřením.

C. Nástroje EU pro opatření ve vztahu k třetím zemím

Evropská unie má pro svou činnost k dispozici řadu nástrojů. Evropská unie bude navazovat na stávající iniciativy s cílem upevnit, posílit a rozvíjet opatření EU pro děti postižené ozbrojenými konflikty (viz příloha I). Evropská unie má navíc k dispozici mimo jiné tyto nástroje:

13. Politický dialog: Otázka lidských práv v politickém dialogu mezi Evropskou unií a třetími zeměmi a regionálními organizacemi bude v případě potřeby zahrnovat všechny aspekty práv a blaha dítěte v období před konfliktem, během konfliktu i po jeho ukončení.

14. Demarše: Evropská unie bude vydávat demarše a veřejná prohlášení, v nichž bude naléhat na příslušné třetí země, aby přijaly účinná opatření k zajištění ochrany dětí před důsledky ozbrojeného konfliktu, přestaly používat děti v armádách a ozbrojených skupinách a skoncovaly s beztrestností. Zvláštní zástupci EU a vedoucí misí budou pověřeni, aby se v případě potřeby s touto záležitostí obraceli na nestátní subjekty. Evropská unie bude případně rovněž reagovat na pozitivní vývoj.
15. Mnohostranná spolupráce: Společenství se podílí na financování projektů týkajících se dětí a ozbrojených konfliktů v různých oblastech, zejména v rámci programu odzbrojení, demobilizace, znovuzачlenění a obnovy (DDRR) a cestou humanitární pomoci.
Komise určí možnosti rozšíření této podpory, například v rámci svých strategických dokumentů o jednotlivých zemích a v přezkumech v polovině období. Členské státy se budou ve svých projektech dvoustranné spolupráce snažit stejným způsobem zohlednit priority stanovené v těchto obecných zásadách.
16. Operace pro řešení krizí: V průběhu plánovacího procesu by se měla přiměřeně zohlednit otázka ochrany dětí. V zemích, kde je Evropská unie přítomna v rámci operací pro řešení krizí, by operační plánování mělo s přihlédnutím k mandátu operace a prostředkům a kapacitám, které má Evropská unie k dispozici, vzít v úvahu zvláštní potřeby dětí a zohlednit přitom zejména zranitelnost dívek. V souladu s příslušnými rezolucemi Rady bezpečnosti OSN bude Evropská unie při přijímání opatření k zachování míru a bezpečnosti věnovat zvláštní pozornost ochraně dětí, jejich blahu a právům v ozbrojených konfliktech.
17. S využitím různých nástrojů, které má k dispozici, bude Evropská unie usilovat o to, aby zvláštní potřeby dětí byly zohledněny při zajišťování včasného varování a prevence, jakož i při skutečném konfliktu, mírových jednáních a mírových dohodách, přičemž zajistí, aby trestné činy spáchané na dětech byly vyloučeny z veškerých amnestií, dále při obnově, rehabilitaci, znovuzачlenění a dlouhodobém rozvoji po ukončení konfliktu. Evropská unie uplatní v této souvislosti zkušenosti získané v rámci systému OSN a regionálních organizací a naváže na ně. Zvláště ohrožené jsou dívky a uprchlíci, děti vysídlené, odloučené od rodin a unesené, děti HIV pozitivní nebo nemocné AIDS i jinak zdravotně postižené, děti sexuálně vykořisťované nebo v zajetí.

18. Odborná příprava: Koordinovaná koncepce odborné přípravy EU v oblasti řešení krizí by měla zohlednit tyto obecné zásady.
19. Jiná opatření: Evropská unie může případně zvážit použití jiných nástrojů, jež má k dispozici, například stanovit cílená opatření.

V. PROVÁDĚNÍ A NÁSLEDNÁ ČINNOST

20. Pracovní skupina Rady pro lidská práva (COHOM) se dále žádá, aby:
- a) dohlížela na provádění opatření EU přijatých v souladu s těmito obecnými zásadami a za tímto účelem vypracovala postupy umožňující praktické použití bodu 12. V této souvislosti se odkazuje na závěry Rady ve složení pro obecné záležitosti ze dne 25. června 2001, v nichž se připomíná, že opatření Společenství by měla být v celkovém souladu s opatřeními EU,
 - b) podporovala průběžné začleňování otázky dětí a ozbrojených konfliktů do všech příslušných politik a opatření EU a dohlížela na ně,
 - c) neustále přezkoumávala provádění těchto obecných zásad v úzké spolupráci s příslušnými pracovními skupinami, zvláštními zástupci EU, vedoucími misí, vedoucími misí civilních operací a veliteli vojenských sil EU (prostřednictvím linie velení),
 - d) pokračovala podle potřeby ve zkoumání dalších způsobů spolupráce v této oblasti s OSN a jinými mezinárodními a regionálními mezivládními organizacemi, nevládními organizacemi a hospodářskými subjekty,
 - e) podávala každoročně Politickému a bezpečnostnímu výboru zprávu o pokroku při plnění cílů stanovených v těchto obecných zásadách,
 - f) předložila Radě vyhodnocení těchto obecných zásad dva roky po jejich schválení a případně doporučila zlepšení nebo aktualizaci,

- g) zvažila na tomto základě zřízení styčného místa (například zvláštní skupiny odborníků nebo zvláštního zástupce) s cílem zajistit následné provádění těchto obecných zásad.

=====

Opatření EU týkající se dětí a ozbrojených konfliktů (NEÚPLNÝ VÝČET)*Nástroje společné zahraniční a bezpečnostní politiky*

1. Závěry Rady ze dne 10. prosince 2002 (dok. 15138/02, strana 9).
2. Společný postoj Rady o lidských právech, demokratických principech, právním státě a řádné správě věcí veřejných v Africe (98/350/SZBP).
3. Společné postoje k Rwandě, Somálsku, Sieře Leone, Zimbabwe, Konžské demokratické republice, Nigérii, Libérii, Angole, Kubě (včetně uložení cílených sankcí v některých případech).
4. Společný postoj o Mezinárodním trestním soudu (2001/433/SZBP ve znění společného postoje 2002/474/SZBP).
5. Společné akce (Konžská demokratická republika, Jižní Osetie, Bosna a Hercegovina, různí zvláštní zástupci) a společné strategie (Rusko, Ukrajina, oblast Středomoří).
6. Kodex chování EU pro vývoz zbraní, přijatý dne 8. června 1998. Zavádění kontrol vývozu polovojského vybavení v rámci celé EU.
7. Společný postoj týkající se konfliktních diamantů a nařízení Rady, kterým se provádí Kimberleýský systém certifikace pro mezinárodní obchod se surovými diamanty (dok. 15328/02).
8. Obecné zásady pro politiku Evropské unie vůči třetím zemím týkající se mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání (dok. 7369/01) a pracovní dokument k provedení těchto obecných zásad (dok. 15437/02).
9. Obecné zásady pro politiku Evropské unie vůči třetím zemím týkající se trestu smrti (dok. 9199/98).
10. Obecné zásady Evropské unie pro dialogy o lidských právech (dok. 14469/01).

Řešení krizí (EBOP)

11. Závěry Rady ze dne 16. června 2003 o operaci Artemis v okolí města Bunia, Konžská demokratická republika (dok. 10369/03).
12. Operace pro řešení krizí v Bosně a Hercegovině a v Bývalé jugoslávské republice Makedonie.
13. Závěry Rady o prohlášení EU a OSN o vzájemné spolupráci při řešení krizí (dok. 12875/03).
14. Závěry Rady ze dne 21. července 2003 o spolupráci EU a OSN při řešení krizí: ochrana civilního obyvatelstva při operacích pro řešení krizí vedených EU (dok. 11439/03).
15. Návrh obecných zásad pro ochranu civilního obyvatelstva při operacích pro řešení krizí vedených EU (dok. 14805/03).

16. Celková koncepce EU pro mise v oblasti právního státu v rámci řešení krizí, včetně příloh (dok. 9792/03).
17. Provádění programu EU pro předcházení násilným konfliktům (dok. 10680/03). Tento program stanoví různé iniciativy EU přijaté v souvislosti s předcházením konfliktům, včetně odborné přípravy úředníků.
18. Soulad odborné přípravy EU pro civilní aspekty řešení krizí a náboru personálu (dok. 11675/1/03) a společná kritéria odborné přípravy EU pro civilní aspekty řešení krizí (dok. 15310/03).
19. Evropské společenství přispělo ke zvýšení kapacit OSN například v oblasti rychlého nasazení, odborné přípravy, jakož i odzbrojení, demobilizace a znovuzачlenění (DDR). Komise a jednotka pro strategické plánování v sekretariátu Rady vypracovaly rovněž „ukazatele konfliktu“ (tzv. „watch lists“ - kontrolní seznamy zemí v obtížné situaci). Jedním z příkladů těchto programů je spolupráce s Africkou unií s cílem zlepšit její možnosti při mírovém řešení konfliktů, jakož i přímou spolupráci s partnerskými zeměmi zahrnující specifické oblasti jako nedovolené vývozy dřeva a vodní zdroje.

Nástroje Společenství (rozvojová spolupráce, obchod, humanitární pomoc)

20. Usnesení Rady o sociální odpovědnosti podniků (dok. 5049/03).
21. Různé obchodní dohody a dohody o spolupráci, zejména dohoda z Cotonou o partnerství mezi EU a státy africké, karibské a tichomořské oblasti, obsahující zvláštní ustanovení o dětech, předcházení konfliktům a o lidských právech.
22. Pomoc ohroženým dětem a jejich ochrana se posuzuje v širším kontextu vymýcení chudoby, tedy v rámci rozvojové spolupráce ES. Děti jsou důležitou skupinou, na niž se zaměřuje vnější pomoc, zejména v rámci zdravotní politiky a politiky vzdělávání. Evropské společenství financuje četné činnosti týkající se dětí prostřednictvím Úřadu pro humanitární pomoc (ECHO), Evropského fóra zdravotně postižených (EDF) a Evropské iniciativy pro demokracii a lidská práva (EIDHR).
23. Pomoc dětem zapojeným do ozbrojených konfliktů a jejich ochrana je organizována v rámci četných programů Komise. Prosazování práv dětí bylo jednou z priorit financování v rámci Evropské iniciativy pro demokracii a lidská práva v roce 2001 a je začleněno do financování na období let 2002 až 2004.

24. Opatření na pomoc dětem byla jednou ze tří priorit strategie Úřadu pro humanitární pomoc (ECHO) v roce 2003. ECHO v minulosti podporoval humanitární činnost týkající se dětí. V letech 2001 a 2002 se uskutečnily například tyto projekty: projekty demobilizace, rehabilitace a znovuzачlenění (Uganda), projekty týkající se zdraví a výživy (Súdán, Kolumbie, Palestina), psychosociální podpora (Sierra Leone, Súdán, Západní břeh Jordánu, pásma Gazy a Libanon), financování škol v nouzových táborech pro vysídlené osoby (například Konžská demokratická republika, Súdán, Sierra Leone, Bývalá jugoslávská republika Makedonie), pátrání po rodinných příslušnících a znovusjednocení rodin (Kolumbie).
25. ECHO rovněž financoval výzkumnou a podpůrnou činnost organizace Save the Children (Pomozte dětem), belgického Červeného kříže a dalších a zvažuje podporu iniciativy Dětského fondu OSN (UNICEF) ke zlepšení dostupnosti kvalitních údajů o dětech postižených ozbrojenými konflikty.

Opatření v rámci mnohostranných fór

26. Usnesení o právech dítěte, která Evropská unie společně s latinskoamerickou a karibskou skupinou (GRULAC) každoročně předkládá Komisi pro lidská práva a Třetímu výboru Valného shromáždění OSN. Tato usnesení obsahují ustanovení o dětech a ozbrojených konfliktech.
27. Prohlášení a příspěvky EU v Radě bezpečnosti, Valném shromáždění OSN, Komisi pro lidská práva a na zvláštním zasedání Valného shromáždění OSN (8. až 10. května 2002), jakož i k Monterreyskému konsensu.

Evropský parlament

28. Evropský parlament vyzval Radu, aby ve své výroční zprávě za rok 2003 schválila omezenou strategii týkající se dětí a ozbrojených konfliktů (schválena v září).
29. Společné parlamentní shromáždění AKT-EU přijalo na svém zasedání dne 12. října v Římě, v návaznosti na zprávu dvou svých členů zveřejněnou v červnu 2003, usnesení o dětech a ozbrojených konfliktech.

Důležité mezinárodní a regionální nástroje*Práva dítěte*

- Úmluva o právech dítěte (1989)
- Opční protokol II k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů (2002)
- Opční protokol I k Úmluvě o právech dítěte o obchodu s dětmi, dětské prostituci a dětské pornografii (2002)
- Africká charta práv a blaha dítěte (1990)
- Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 182 o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce (1999)

Mezinárodní humanitární právo, uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby

- Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci (1949)
- Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války (1949)
- Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám ze dne 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I) (1978)
- Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám ze dne 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (Protokol II) (1977)
- Úmluva o právním postavení uprchlíků (1951)
- Protokol o právním postavení uprchlíků (1967)
- Hlavní zásady týkající se vnitřního vysídlování (1998)

Mezinárodní trestní právo

- Římský statut Mezinárodního trestního soudu (2002)
- Změněný statut mezinárodního tribunálu pro stíhání osob odpovědných za vážná porušení mezinárodního humanitárního práva spáchaná na území bývalé Jugoslávie od roku 1991 (1993) (ve znění z let 1998, 2000, 2002)
- Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu (1994)

Rezoluce Rady bezpečnosti

- Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1261 (1999)
- Rezoluce Rady bezpečnosti č.1314 (2000)
- Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1379 (2001)
- Rezoluce Rady bezpečnosti č.1460 (2003)
